

IT Akadeemia programmi IKT teaduse toetusmeede 2018-2022

Taust

IKT teaduse toetusmeede on osa IT Akadeemia programmist ning seda rahastatakse riigieelarvest. Meetme raames toetatakse IKT alase teadusvõimekuse tugevdamist ning teadus- ja arendustegevust Tartu Ülikoolis ja Tallinna Tehnikaülikoolis, kellele on määratud informaatika ja infotehnoloogia õppekavagrupi kaasvastutus, ning Tallinna Ülikoolis. Tegemist on institutsionaalse toetusega, toetusega ei rahastata teadlaste individuaalprojekte. Meetme periood on 2018-2022, aastane meetme maht on vähemalt 3 miljonit eurot. Meetme tingimused kinnitab IT Akadeemia juhtkomisjon, rahastamisotsused teeb haridus- ja teadusminister.

IKT teaduse toetusmeetme eesmärgid

Eesti teaduse, majanduse ning laiemalt kogu ühiskonna sh infoühiskonna jätkusuutliku arengu huvides on oluline kasvatada Eestis tipptasemel IKT teadus- ja arendustegevuse võimekust, rakendada seda Eesti ühiskonna ja majanduse huvides, tähtsustades erinevates elualades teaduspõhiste ja innovaatiliste lahenduste kasutuselevõttu.

IKT teaduse toetusmeetmel on kolm strateegilist eesmärki:

1. Eesti majanduse ja laiemalt kogu ühiskonna innovatsioonivõimekuse kasvatamine IKT targema kasutuse abil

Eesti majanduse ja laiemalt kogu ühiskonna jätkusuutlikkuse huvides on oluline arendada IKT-l põhinevaid innovaatilisi tooteid ja teenuseid, mis vähendavad majanduse ressursimahukust ja suurendavad lisandväärtust ning panustavad Eesti e-teenuste arengusse ning turvalisussesse. Innovatsioonivõimekuse kasvatamiseks on vajadus kaasata erinevaid koostööpartnereid nii teadus- ja arendusasutustest, ettevõtetest ning riigiasutustest. Oluline on pöörata tähelepanu nii Eesti-sisesele kui rahvusvahelisele koostööle.

2. Prioriteetsetes teadussuundades ülikoolide IKT teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine

IKT valdkonna koolitusmahu, ettevõtetega koostöövõimekuse ning teadustöö kvaliteedi tagamiseks on vaja panustada prioriteetsetes teadussuundades uurimisgruppide võimekuse kasvatamisse. Võimekuse kasvatamine ei ole võimalik vaid olemasolevate meeskondade baasil, vajalik on luua võimalused ka uute uurimisgruppide loomiseks. Oluline on Eestisse tuua võimekaid tippteadlasi

väljastpoolt Eestit, luua tingimused teadlaste Eestisse tagasipöördumiseks kui ka anda tuge järelkasvuks erinevatel kõrgharidustasemetel õppivatele võimekatele noortele. Samuti on oluline arendada sektorite vahelist mobiilsust ning kaasata ülikoolidesse era- ja avaliku sektori praktikuid.

3. Teadus- ja arendustegevuse sidumine õppetegevusega kõigil kõrghariduse haridusastmetel

TA-tegevuse ja –tulemuste sidumine õppetööga tõstab õppe kvaliteeti, mis on tihedas õppekavade omavahelises konkurentsivõimelises kriitilise tähtsusega. Õppe kvaliteedi tõusu tagab mh kõige uuemate teadustulemuste süsteemne käsitlemine tudengite õpetamisel, rahvusvahelise kogemusega teadlaste, õppejõudude ja praktikute kaasamine jne. Lisaks arendab see noorte endi innovaatilisust ja ettevõtlikust ning võimaldab võimekamatel osaleda uurimisgruppide töös.

IKT teaduse toetusmeetme rakendamine

Tegemist on toetusega, millega tugevdatakse ülikoolide IKT-ga seotud teadussuundade võimekust. Sisuliselt on tegemist tegevustoetuse tüüpi rahastamisega, eraldi projektikonkurssi vms ei korraldata. Esimeses järjekorras valitakse välja prioriteetsed teadussuunad, peale seda otsustatakse eraldatava toetuse maht ja saaja.

Teadussuundade valik

Toetatavate prioriteetsete teadussuundade ettepanekuid võivad esitada Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool (kellele on määratud informaatika ja infotehnoloogia õppekavagrupi kaasvastutus) ja Tallinna Ülikool, Haridus- ja teadusministeerium, Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium ning IKT sektori ettevõtjate esindusorganisatsioon (Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, ITL). Teadussuunad peavad lähtuma meetme eesmärkidest ning olema vastavuses asjakohaste riiklike arengukavadega, sh nutika spetsialiseerumise kasvualdkondadega. Antud meetme kontekstis toetatavad teadussuunad ning teadussuuna juhtpartneriks oleva ülikooli valib välja ja kinnitab IT Akadeemia juhtkomisjon.

Rahastus

Teadusmeetme rahaline maht on vähemalt kolm miljonit eurot aastas. Meedet rahastatakse riigieelarvest stabiilse ning iga-aastaselt sama-mahulise toetusena, st välja valitud teadussuundadele tagatakse stabiilne rahastus. Orienteeruvalt on teadussuuna rahastus ligikaudu 500000 eurot aastas.

Meede on suunatud Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli IKT teadus- ja arendustegevuse edendamiseks, kellele on määratud kaasvastutus informaatika ja

infotehnoloogia õppekavagrupi eest. Toetuse ülikoolidevahelise jaotuse kinnitab haridus- ja teadusminister.

2019. aastast on meede suunatud ka Tallinna Ülikooli Digipöörde teadussuuna arendamiseks. Tallinna Ülikooli teadussuuna rahastus eelarveaastale järgnevat aastaks otsustatakse vastavalt eelarvelistele võimalustele.

Erinevaid analoogseid riigipoolseid toetusi vaadatakse tervikuna, toetuse eraldamisel välditakse dubleerimist sama eesmärgiga rahastamisskeemidega (nt IKT valdkonna arenguprogrammi raames küberkaitse valdkonna teadus- ja arendustegevuse toetamine). Teadussuundasid arendatakse Eesti ülikoolide koostöös, igal teadussuunal on juhtpartner, kes korraldab kaasatud partnerite koostööd, sh vastutab toetuse sihtotstarbelise kasutamise ja aruandluse eest.

Detailseid reegleid kulude loetelule ei kehtestata, kõik meetme eesmärkide saavutamiseks vajalikud kulud on sobilikud. Kulude loetelu on vaba, sisaldades nii otseseid kulusid (palk, lähetuskulud, seadmed, teenused) ning kaudseid kulusid (kuni 20%).

Meede ei ole mõeldud olemasoleva teadus- ja arendustegevuse kulude katmiseks, toetus eraldatakse TA mahu suurendamiseks ja kvaliteedi parandamiseks (eelkõige uute teadlaste kaasamiseks), sh nendes suundades, mida on seni vähem arendatud, kuid mis on riigi jaoks prioriteetsed ning majanduse ja ühiskonna üldise arengu kontekstis vajalikud. Oluline on, et toetust saanud ülikoolid seavad IKT-ga seotud teaduse edendamise enda jaoks prioriteediks, mis väljendub IKT-ga seotud erialade TA-tegevuse mahu ja kvaliteedi ülikooli keskmisest suuremas kasvus.

Teadussuundade arengu jälgimine, suunamine ja hindamine

Rahastamislepingu lisana vormistatakse teadussuundade lõikes tegevuskavad, mille täitmise ülevaated esitatakse HITSA-le kord aastas. Tegevuskavasid täpsustatakse vajadusel kord aastas, täpsemad reeglid kehtestab IT Akadeemia juhtkomisjon.

Ülikoolid moodustavad iga teadussuuna juurde nõuandva kogu, kuhu kuuluvad era- ja avaliku sektori, sh Eesti ülikoolide esindajad, nõuandva kogu koosseisu kinnitab IT Akadeemia juhtkomisjon. Antud nõuandev kogu jälgib teadussuuna arengut ja teeb ettepanekuid teadussuuna raames läbiviidavate teadusuuringute osas.

Meetme eesmärkide jälgimiseks kasutatakse indikaatoreid, indikaatorid võivad teadussuundade lõikes erineda. Indikaatorid ning nendega seotud näitajad ja nende sihtasemed kinnitab IT Akadeemia juhtkomisjon. Meetme tulemuste kvalitatiivseks sisuliseks hindamiseks korraldatakse hiljemalt meetme perioodi viimasel aastal sihtevalveerimine. Sihtevalveerimise lähteülesande koostamisse kaasatakse nii erasektori kui ka avaliku sektori esindajad. Sihtevalveerimise korraldab Eesti Teadusagentuur, moodustades selleks rahvusvahelise sõltumatu ekspertkomisjoni.

Teadussuundade muutmine

Juhul kui välja valitud prioriteetse teadussuuna käivitumisel või tegevuskava täitmisel tekib olulisi takistusi või kõrvalekaldeid planeeritust, on IT Akadeemia juhtkomisjonil õigus teha teadussuuna valikutes ja rahastusotsustes muudatusi.

Ajakava

Meetme perioodiks on kavandatud aastad 2018-2022.a.

Jätkusuutlikkus

IT Akadeemia teaduse toetusmeede on planeeritud pikaajalise rahastusena. Sihtevalveerimise tulemuste põhjal otsustab Haridus- ja Teadusministeerium kas ja mis mahus toetuse andmisega jätkata. Meetme edukuse korral on peale meetme perioodi lõppemist kavandatud aastapõhise eelarvega samas mahus vahendite lisandumine ülikoolidele eraldatavatesse (teaduse) tegevustoetustesse.